

EESTI KAITSETÖÖSTUSPOLIITIKA
AASTATEKS 2013–2022

Kaitseministeerium
2013

Sissejuhatus

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 60 lõikest 1 on kaitsetööstuse arendamine Kaitseministeeriumi ülesanne. Kaitseministeeriumi põhimääruse § 10 lõiked 10-11 ütlevad, et Kaitseministeerium suunab kaitsetööstuse arendamist ja korraldab sõja korral ministeeriumi valdusse antavate ettevõtete ettevalmistamist tegutsemiseks sõjaajal ning suunab riigikaitsealaseid uuringuid ja teadustööd varustuse ja kaitsetööstuse valdkonnas.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2011-2015 on sätestatud Eesti kaitsetööstuse ja kaitseotstarbelise teadus- ning arendustegevuse toetamine.

Kaitsetööstuse areng on tihedalt seotud kaitsealase teadus- ja arendustegevusega, millest tulenevalt peavad need valdkonnad olema omavahel koordineeritud. Kooskõlas kaitsetööstuse arendamisega toimub pidev kaitsealase teadus- ja arendustegevuse strateegia uuendamine, kaitsealase teadus- ja arendustegevuse rakendusplaanide koostamine ning arendustoetuste korra rakendamine. Vastavalt sellele on käesolev dokument seotud 2008.a. kehtestatud „Kaitsealase teadus- ja arendustegevuse strateegiaga“ ning selle valmiva rakendusplaaniga, samuti kaitsetööstuse arendustegevuse toetamise põhimõtteid ja korda sätestava dokumendiga.

Eeltoodud ülesannetest lähtuvalt on välja töötatud käesolev kaitsetööstuspoliitika, mis oma sisult on kokkulepe riigi ja kaitsetööstuse vahel põhimõtete osas, mille alusel valdkonda arendatakse.

Käesoleva dokumendi eesmärkide elluviimise üle teostab järelevalvet kaitsetööstusnõukogu. Tagamaks kaitsetööstuspoliitika vastavust kaitsetööstuse arengule uuendab kaitsetööstusnõukogu regulaarselt dokumendi sisu. Uuendatud versioon kaitsetööstuspoliitikast valmib 2013.a. sügisel.

Kaitsetööstuse definitsioon

Kaitsetööstus hõlmab Eestis registreeritud juriidilised isikud, mis tegelevad kaitse- ja julgeolekuotstarbelise teadus- ja arendustegevusega, tootmisega või seotud teenuste osutamisega. Kaitsetööstust eristab teistest tööstusharudest kindel spetsiifika, mida iseloomustab tihe koostöö riigi ja ettevõtete vahel, mis seab mõlemale kõrgendatud nõuded (näiteks toodangu piiratud kasutajatering, erandlik ekspordirežiim, erandlik müügikeskkond, kõrgendatud tööstusspionaažioht ja kõrgendatud turvanõuded).

Kaitsetööstus hõlmab muuhulgas:

- kaitse- ja julgeolekuotstarbelise varustuse tootmist,
- kaitse- ja julgeolekuotstarbelise varustuse hooldamist ning remontimist,
- kriitilise tähtsusega kauba või teenuse pakkumist kriisi- ja sõjaajal.

Põhimõtted

Kaitsetööstuspoliitika visioon on kaitsetööstuse arendamise kaudu tõsta riigi kaitsevõimet ja suurendada rahvuslikku rikkust.

Selleks, et tagada olemasolevate ressurssidega riigile parima kvaliteediga lahendused, viiakse kaitsetööstuspoliitikat ellu läbipaistvalt, ausa konkurentsi tingimuses ja heade tavadega kooskõlas. Erinevate osapoolte koostöö on eduka kaitsetööstuspoliitika elluviimise vältimatu eeldus.

Kaitsetööstus on osa Eesti laiapõhjalisest riigikaitsest, hõlmates ka kahese kasutusega kaupade tootmist. Kui riiklikust julgeolekuvist tulenevalt on riigi osalemine kaitsetööstuses otstarbekas, siis riik sellist võimalust ka kaalub; seejuures on riigi jaoks oluline ressursside fokuseerimine, pragmaatiline lähenemine, toetava keskkonna loomine ja protektsionismi vältimine.

Kaitseministeeriumi eelarvest kaetakse kaitsetööstuse sõjalise riigikaitsega seotud tegevusi, riskide hajutamiseks toimub rahastamine kaasrahastamise põhimõttel. Lisaks otseselt sõjalise riigikaitsega seotud kaitsetööstuse valdkondadele ja valdkondadele, kus riigid ei jaga kogu rahvuslikku informatsiooni (luurevaldkond, sensorika, küberkaitse jms), võib Kaitseministeerium võimalusel toetada muid innovaatilisi, kõrgtehnoloogilisi, kõrget lisandväärtust tootvaid, rahvusvahelisel tasemel konkurentsivõimelisi ja suure ekspordipotentsiaaliga tegevusi. Sõjalise riigikaitsega mitteseotud teadus- ja arendustegevuse ning kaitsetööstuse projekte ei kaeta kaitse-eelarvest.

Siseministeeriumi eelarvest kaetakse kaitsetööstuse sisejulgeolekuga seotud tegevusi, riskide hajutamiseks toimub rahastamine kaasrahastamise põhimõttel. Siseministeerium toetab võimalusel muid innovaatilisi, kõrgtehnoloogilisi, kõrget lisandväärtust tootvaid, rahvusvahelisel tasemel konkurentsivõimelisi ja suure ekspordipotentsiaaliga tegevusi.

Kaitseministeerium ja Siseministeerium jätavad endale õiguse piirata kaitsetööstusepartneri valikut juhul, kui tegemist on riikliku julgeolekuvõime tagamisega.

Kaitsetööstuse jätkusuutlikkuse seisukohast ei piisa ettevõtetele edukaks tegutsemiseks Eesti keskkonnast, muuhulgas ei võimalda see mõistlike ärilike tootmismahdade saavutamist. Seetõttu tuleb tootmisel lähtuda rahvusvahelisest kontekstist, mis tagab parema kvaliteedi ja uute tehnoloogiate toomise Eestisse. Rahvusvaheliste kaitsetööstusettevõtete, eriti NATO ja Euroopa Liidu riikide ettevõtete, investeeringud Eestisse suurendavad muuhulgas heidutuse usutavust ja seeläbi Eesti julgeolekut.

Kaitsetööstuse toodete ekspordimisel arvestatakse rahvusvahelise ja Eesti ekspordikontrolli põhimõtetega.

Eesmärgid

Kaitsetööstuspoliitika eesmärk on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise, ekspordile orienteeritud ja lisaväärtust loova kaitsetööstuse tekkimine ning püsimine Eestis, mis on usaldusväärseks partneriks riigile rahu-, kriisi- ja sõjaajal.

Selleks tuleb esmajärjekorras luua täpsem ülevaade Eesti kaitsetööstuse olukorrast, mille läbi on riigil võimalik kaitsetööstuse arengut efektiivsemalt toetada, sh välja arendada riiklikud kaitsetööstuse projektid.

Alljärgnevate kaitsetööstuspoliitika meetmete edukuse mõõdik on kaitsetööstuse osakaal sisemajanduse kogutoodangust (SKT), kaitsetööstuspoliitika eesmärk on suurendada kaitsetööstuse osakaalu SKT-st kiiremini kui riigi panust kaitsetööstusesse.

Meetmed

Kaitsetööstuspoliitika elluviimise toetamiseks, eesmärkide teostamiseks ja järelevalveks kutsub kaitseminister kokku kaitsetööstusnõukogu. Kaitsetööstusnõukogu on Kaitseministeeriumile kaitsetööstuse küsimustes nõu andva organina töötav, kaitsetööstuslikku, majanduslikku ja sõjalist kompetentsi omavate liikmete kogu (Lisa 1).

Kaitsetööstuspoliitika elluviimiseks rakendatakse järgnevaid meetmeid:

- 1) kaitsetööstusnõukogu loomine hiljemalt 2013. aasta alguses;
- 2) riikliku projekti meede – tulenevalt riiklikust julgeolekuvahvist ning kaitsetööstuse võimest luuakse vajadusel mõnes prioriteetses valdkonnas nn riiklik projekt;
- 3) üldine seadusandlik meede – kaitsetööstuse sidumine riigikaitse alusdokumentidega ja tegevuskavadega;
- 4) toetusmeetmed – riigi poolse turundustoetuse, arendustoetuse ja teadustoetuse andmine;
- 5) sotsiaalne meede – riigi ja kaitsetööstuse ühiste ürituste, seminaride, konverentside, simulatsioonide jms. korraldamine;
- 6) iga-aastane rakenduskava – kirjeldatakse konkreetsed tegevused käesoleva kaitsetööstuspoliitika elluviimiseks ja uuendatakse igal kevadel kooskõlas eelarveprotsessiga.

Ülesannete jaotus

Kaitsetööstuspoliitikas on neli võrdset osapoolt: Kaitseministeerium, Siseministeerium, kaitsevägi ning kaitsetööstus. Kaitsetööstuse osas on oluliseks partneriks riigile kaitsetööstuspoliitika eesmärkide saavutamisel Eesti Kaitsetööstuse Liit.

Ülesannete jaotus nende osapoolte vahel on alljärgnev.

1. Kaitseministeerium:
 - a. juhib üldiselt kaitsetööstuse valdkonda;
 - b. töötab välja ja kehtestab kaitsetööstuspoliitika;
 - c. koordineerib koostööd teiste ministeeriumidega ja valitsusasutustega;

- d. ühtlustab ja kooskõlastab riigi ekspordipoliitikat Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumiga ja Välisministeeriumiga kaitsetööstuse osas
- e. kinnitab kriitilised tööstusvaldkonnad, kus on tulenevalt Eesti kaitseväge võimearendustest või elutähtsate teenuste tagamisest vaja säilitada või arendada oskusteavet ja kaitsetööstusbaasi Eestis;
- f. juhib ja toetab kaitsealast teadus- ja arendustegevust ning loob võimalusi rahvusvaheliseks koostööks selles valdkonnas;
- g. teeb kaitsealase teadus – ja arendustegevuse koordineerimisel koostööd Teadusagentuuri ja EASiga;
- h. jagab informatsiooni riigikaitse arengusuundade kohta;
- i. jagab informatsiooni kaitsealaste varustushangete kohta;
- j. jagab rahvusvahelist kaitsetööstusalast informatsiooni;
- k. jagab informatsiooni NATOst, ELst, regionaalsest või mitmepoolsest kaitsekoostööst tulenevate äri võimaluste ja hangete kohta;
- l. toetab Eesti kaitsetööstust rahvusvaheliste ärikontaktide loomisel nii välismaal kui Eestis;
- m. toetab Eesti kaitsetööstuse turundamist rahvusvahelistel üritustel;
- n. rakendab suurhangete korral vastuoste.

2. Siseministeerium:

- a. osaleb kriitiliste tööstusvaldkondade kinnitamises, kus on tulenevalt Siseministeeriumi valitsemisala (Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, Häirekeskuse, Kaitsepolitsei ameti, Siseministeeriumi Infotehnoloogia ja arenduskeskuse) võimearendustest või elutähtsate teenuste tagamisest vaja säilitada või arendada oskusteavet ja kaitsetööstusbaasi Eestis;
- b. osaleb kaitsealase teadus- ja arendustegevuse arendamises.
- c. jagab informatsiooni siseturvalisuse arengusuundade kohta ning tagab informatsiooni vahetuse siseturvalisuse alaste varustushangete kohta;
- d. jagab informatsiooni oma tegevusvaldkonna arengusuundade kohta, võimaluse korral informatsiooni teiste riikide tehniliste saavutuste kohta, mis on saadud eksporditehingute raames;
- e. annab tagasisidet tootearenduse, varustuse ja teenuste osas;
- f. pakub erialast julgeolekualast ekspertiisi;
- g. testib kaitsetööstuse toodangut vastavalt võimalusele ja vajadustele;
- h. toetab Eesti kaitsetööstuse toodangu tutvustamist rahvusvahelistel koostöökohtumistel või ühisoperatsioonidel.

3. Kaitseväge:

- a. defineerib kaitseväge vajadused varustuse ja teenuste osas;
- b. identifitseerib kriitilised tööstusvaldkonnad, kus on tulenevalt Eesti kaitseväge võimearendustest või elutähtsate teenuste tagamisest vaja säilitada või arendada oskusteavet ja kaitsetööstusbaasi Eestis;
- c. osaleb teadus- ja arendustegevuses;
- d. jagab informatsiooni sõjanduse arengusuundade kohta;

- e. jagab informatsiooni Logistikakeskuse hangete kohta;
- f. annab tagasisidet tootearenduse, varustuse ja teenuste osas;
- g. pakub erialast sõjandusalast ekspertiisi;
- h. testib kaitsetööstuse toodangut vastavalt võimalusele;
- i. testib kaitseväge varustust koostöös kaitsetööstusega.

4. Kaitsetööstus:

- a. osaleb kaitsetööstuspoliitika elluviimisel;
- b. on aktiivne ekspordivõimaluste leidmisel;
- c. panustab teadus- ja arendustegevusse ning võimalusel annab välja stipendiume tehnilistele erialadele;
- d. on usaldusväärne partner riigile;
- e. on riigile nähtav ning tagab informatsiooni olemasolu;
- f. jagab informatsiooni oma tegevusvaldkonna arengusuundade kohta, võimaluse korral informatsiooni teiste riikide tehniliste saavutuste kohta, mis on saadud eksporditehingute raames;
- g. annab tagasisidet kaitsealaste varustushangete kohta;
- h. jagab rahvusvahelist kaitsetööstusalast informatsiooni;
- i. pakub riigile sõjaaja kontekstis kriitilise tähtsusega kaupa või teenust;
- j. pakub riigile erialast ekspertiisi ning vajadusel kontaktide võrgustikku;
- k. osaleb NATO ja EL kaitsetööstust puudutavas tegevuses;
- l. testib kaitseväge varustust vastavalt võimalusele.
- m. loob aastaks 2014 registri, mis kaardistab kaitsetööstuse vähemalt põhinäitajate osas ning tagab selle numbrilise mõõdetavuse (näiteks: valdkond, tootmismaht, ekspordimaht, käive). Selleks luuakse vastav register Eesti Kaitsetööstuse Liidus.